

Kvittering på innsendt hørings svar på Høring – NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring

Høringens saksnummer: 20/5001

Høring: Høring – NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring

Levert: 12.04.2021 09:27:27

Svar type:

Jeg svarte som: Kommune

Avsender: Regionrådet for Fjellregionen

Kontaktperson: Rune Jørgensen

Kontakt e-post: rune.jorgensen@innlandetfylke.no

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen, som består av kommunene Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Rendalen samt Innlandet fylkeskommune, gjorde i sitt møte 7. april 2021 følgende vedtak:

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen mener at endringer i rettskretser og rettssteder fortsatt bør besluttes av regjeringen og Stortinget.

Kommisjonens forslag om å slå sammen tingretten og jordskifteretten avvises, og oppgaven med merking av verneområder må beholdes.

Kommisjonens anbefaling om å nedsette «et utvalg for å utrede ytterligere tiltak som kan dempe veksten i sakskostnader» støttes, men ambisjonen bør være å redusere kostnadene ved å benytte domstolene som vår sentrale konfliktløser.

Det vises for øvrig til vurderingene i saksutredningen.

Det ble informert om en liten skrivefeil i forslaget til vedtak, som er rettet opp i vedtaket.

Saksutredningen lyder:

SAKSUTREDNING AU-MØTE 07.04. 2021

Sak 31/2021: Den tredje statsmakt -Domstolene i endring - høring

Saksbehandler: Rune Jørgensen

Regjeringen har sendt «NOU2020:11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring» på høring med frist 27. april. Utredningen fra Domstolkommisjonen, som omhandler domstolenes funksjon og rolle,

forvaltning av uavhengige domstoler og forbedrede arbeidsprosesser i domstolene, og de øvrige dokumenter kan leses her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2020-11-den-tredje-statsmakt-domstolene-i-endring/id2774188/>

Denne utredningen er den andre fra Domstolkommisjonen, og må ses i sammenheng med tidligere utredning om domstolstrukturen og flertallsvedtaket i Stortinget om endringer. Regionrådgiver konstaterer at det er politisk uenighet om hvilke konsekvenser endringene vil få, ikke minst i forhold til om rettssteder vil bestå som i dag.

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen avviste i fjor forslagene fra Domstolkommisjonen og Justis- og beredskapsdepartementet om endringer i rettskretser og rettssteder. Det ble også poengtert at Nord-Østerdal tingrett og Nord-Østerdal jordskifterett må opprettholdes samlokalisert på Tynset.

En rettskrets er en domstols geografiske virkeområde, og bestemmer fordelingen av saker mellom domstolene. Ett av resultatene av behandlingen i Stortinget er at tingrettene på Tynset og i Elverum og jordskifterettene på Tynset og Hamar senere i denne måneden blir opprettet som egne avdelinger, men rettsstedene vil bestå.

Kommisjonen foreslår nå at domstolene selv bør få økt innflytelse når det gjelder justering av rettskretser og fastsette andre rettssteder.

Regionrådgiver mener at det er av avgjørende betydning at vi i dette landet skal ha tjenester nær folk, og at det er et politisk ansvar å sørge for dette og bevare og utvikle viktige samfunnsfunksjoner i hele landet. Endringer i rettskretser og rettssteder har stor betydning ikke minst for distriktene, og dette bør derfor fortsatt være styrt av regjeringen og Stortinget. Forslaget fra kommisjonen bør derfor avvises.

Domstolenes uavhengighet er fastslått i grunnloven (§95, annet ledd). Stortinget har overordnet styring av domstolene gjennom lov og budsjett. Det er avgjørende at denne uavhengigheten blir opprettholdt i vårt rettssamfunn, og at domstolene fortsatt skal være den sentrale konfliktløseren i samfunnet!

Det bør kontinuerlig vurderes om andre organer, som konfliktrådene, fungerer godt nok, eller om flere saker bør håndteres av domstolene.

Det dokumenteres i utredningen at domstolene får færre, men mer komplekse saker enn tidligere. Det er nedgang i antall straffesaker og fall i tvistesaker, mens det er en økning i saker som omhandler barn. På bakgrunn av endringer i behovet for saksbehandling, mener derfor utvalget at det er behov for å se på oppgavene i omfang og form. Spesielt fremheves behovet for en raskere saksbehandling og hvordan tvistesaker håndteres, men også hvordan domstolene administreres og drives.

I utredningen heter det blant annet:

«I tillegg til endringer i kriminalitetsbildet, er det blant annet en utvikling som går i retning av at flere saker avgjøres med administrative sanksjoner i stedet for straffesaker som føres for domstolene. Dette er i dag blitt den praktisk viktigste måten for forvaltningen å sanksjonere næringslivet på. Typiske eksempler gjelder gebyrer som gis næringslivet for overtredelse av konkurranselovgivningen og arbeidsmiljølovgivningen. Ved at reaksjonene skjer gjennom administrative sanksjoner og ikke ved en anklage fra påtalemyndigheten som bringes inn for domstolen, pålegges selskapene søksmålsbyrden.» (side 49)

Kommisjonen har etter det regionrådgiver kan se ikke vurdert om nedgangen i straffesaker også kan ha en sammenheng med politireformen. Det vil være av interesse for ordskiftet om politiorganiseringen framover å få svar på om det nå er færre saker i distrikter med lite tilstedeværelse, eller om nedgangen fordeler seg jevnt. Dette bør derfor utredes nærmere.

I forhold til nedgangen i sivilsaker, er kommisjonen inne på at dette kan ha en sammenheng med kostnadene – og risikoen for betydelige økonomiske tap. Kommisjonen skriver:

«Sakskostnadene har over tid økt betydelig, også korrigert for prisvekst. Den reelle veksten i sakskostnader har vært høyere enn den reelle veksten i verdiene det tvistes om. Den betydelige økningen i nivået på tilkjente sakskostnader anses som alvorlig, og det er særlig bekymringsfullt med tanke på borgernes tilgang til domstolene. Tiltakene kommisjonen foreslår for å forbedre saksbehandlingen i domstolene, kan få en viss betydning for sakskostnadene. De vil imidlertid ikke alene være tilstrekkelige til å bringe sakskostnadene ned på et nivå som er mer i tråd med lovgivers intensjoner. Kommisjonen anbefaler at det nedsettes et utvalg for å utrede ytterligere tiltak som kan dempe veksten i sakskostnader.» (sidene 19 og 20)

Regionrådgiver mener at det er riktig å gjennomføre en slik utredning, men at målet må være å redusere kostnadene – blant annet til advokater med en timepris på mange tusen kroner. Om det er slik at folk blir skremt fra å bruke domstolene til konfliktløsning av økonomiske grunner, er det fare på ferde både i forhold til rettssikkerheten og at dette skal være «lavterskeltilbud».

Kommisjonen peker på at det er behov for «bedre koordinering, mer tydelig ledelse og en hensiktsmessig arbeidsfordeling». Dette utviklingsarbeidet kan domstolene selv gjøre, sannsynligvis i meget stor grad med dagens rammer, og ikke minst utnytte de mulighetene som koronapandemien har vist at vi har og håndterer utmerket på en rekke samfunnsområder.

Dette kan for eksempel gjøres ved at flere ansettes ved de små rettsstedene, men at de kan bidra digitalt helt andre steder med tekniske hjelpemidler domstolene allerede har. Spisskompetanse fra for eksempel jordskifteretten

på Tynset kan dermed enkelt benyttes i Finnmark eller andre steder.

Slike arbeidsmetoder vil også kunne bidra til å bedre den store utfordringen med å skaffe tilstrekkelig antall dommere og dommerfullmektiger, og ha som effekt styrkede miljøer og bosetting i distriktene og være et godt svar på å tilby tjenester nærfolk.

Jordskifteretten er spesielt viktig i et område som Fjellregionen, der landbruket er selve bærebjelken for lokalsamfunnene. Kommisjonen anbefaler på sikt at tingrett og jordskifterett er en og samme domstol og anbefaler samarbeid og samlokalisering der det er mulig. På Tynset har det vært velfungerende samlokalisering i mange år, og det er ingen grunn til å endre dette og flytte ansvar fra Landbruks- og Matdepartementet til Justis- og beredskapsdepartementet med de utfordringer det vil gi ikke minst for å bygge kompetanse. Det er langt viktigere å ta vare på de kompetansen vi har og sørge for at den videreføres og utvikles.

Samtidig er det et viktig poeng at jordskifteretten og kommunene har mye samhandling både før, under og etter en jordskiftesak. Kommunen er ofte det første stedet publikum oppsøker når de har et jordskifterettslik problem, og det er kommunen som fører saker i Matrikken (Norges offisielle register over fast eiendom). Den viktige nærheten med solid lokalkunnskap har vært avgjørende i mange saker.

På denne bakgrunn er det også grunn til å advare mot at oppgaven med merking av verneområder blir tatt bort og erstattet med en løsning med for eksempel private aktører eller statsforvalteren.

Forslag til vedtak:

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen mener at endringer i rettskretser og rettssteder fortsatt bør besluttes av regjeringen og Stortinget.

Kommisjonens forslag om å slå sammen tingretten og jordskifteretten avvises, og oppgaven med merking av verneområder må beholdes.

Kommisjonens anbefaling om å nedsette «et utvalg for å utrede ytterligere tiltak som kan dempe veksten i sakskostnader», men at ambisjonen bør være å redusere kostnadene ved å benytte domstolene som vår sentrale konfliktløser.

Det vises for øvrig til vurderingene i saksutredningen.

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.